

Investidura com a doctor *honoris causa* per la Universitat d'Alacant d'Antoni Ferrando Francés

M. Isabel Guardiola Savall
ISIC-IVITRA, Universitat d'Alacant, Departament de Filologia Catalana; IEC, IIFV;
IULMA

Vicent Martines Peres
ISIC-IVITRA, Universitat d'Alacant, Departament de Filologia Catalana; IEC, IIFV;
IULMA; RALB

Celebració del Cinquantenari de la Facultat de Filosofia i Lletres i de la Facultat de Ciències amb la investidura com a doctors *honoris causa* d'Antoni Ferrando Francés i Joachim Rosenthal¹

Data: 10 de juliol del 2025

Lloc: Sala d'actes de la Facultat d'Educació

Hora: 12 h

- Invitació
- Programa d'actes:
<https://web.ua.es/va/protocolo/esdeveniments/honoris/celebracio-del-cinquantenari-de-la-facultat-de-filosofia-i-lletres-i-de-la-facultat-de-ciencies-amb-la-investidura-dhc-joachim-rosenthal-i-antoni-ferrando-frances/documents/programa-dhc-ferrando-y-rosenthal.pdf>
- Cerimonial: <https://web.ua.es/va/protocolo/esdeveniments/honoris/celebracio-del-cinquantenari-de-la-facultat-de-filosofia-i-lletres-i-de-la-facultat-de-ciencies-amb-la-investidura-dhc-joachim-rosenthal-i-antoni-ferrando-frances/documents/ceremonial-val.pdf>

¹ Del web: <https://web.ua.es/va/protocolo/esdeveniments/honoris/celebracio-del-cinquantenari-de-la-facultat-de-filosofia-i-lletres-i-de-la-facultat-de-ciencies-amb-la-investidura-dhc-joachim-rosenthal-i-antoni-ferrando-frances/celebracio-del-cinquantenari-de-la-facultat-de-filosofia-i-lletres-i-de-la-facultat-de-ciencies-amb-la-investidura-dhc-joachim-rosenthal-i-antoni-ferrando-frances.html>

- Intervencions
digitalitzades: <https://web.ua.es/va/protocolo/esdeveniments/honoris/celebracio-del-cinquantenari-de-la-facultat-de-filosofia-i-lletres-i-de-la-facultat-de-ciencies-amb-la-investidura-dhc-joachim-rosenthal-i-antoni-ferrando-frances/documents/ferrandoyrosenthalval.pdf>
- Fotos

Doctor Honoris causa Antoni Ferrando Francés²

Padrins: Maria Isabel Guardiola Savall i Vicent Martines Peres

Proposat per: Facultat de Filosofia i Lletres

Data: 10 de juliol de 2025

Lloc: Sala d'actes de la Facultat d'Educació

Hora: 12.00 h

- Acord del Consell de Govern, 19 de Juny de 2024
- Curriculum vitae
- Més informació

***Laudatio* per a l'acte d'investidura d'Antoni Ferrando Francés com a doctor *honoris causa* per la Universitat d'Alacant, a càrrec de M. Isabel Guardiola Savall i Vicent Martines Peres. Alacant, 10 de juliol de 2025**

Rectora Magnífica de la Universitat d'Alacant,
Excel·lentíssimes i il·lustríssimes autoritats,
Membres claustrals i comunitat universitària en general,
Benvolguts col·legues, amics, familiars i públic present,

Amb el cor ple d'admiració i emoció sincera, ens reuneix avui l'honor de proposar la investidura com a doctor *honoris causa* del professor Antoni Ferrando Francés, una de les figures més rellevants de la filologia en general i de la filologia catalana específicament, mestre de mestres, humanista íntegre, ciutadà compromès, veu ponderada i referent intel·lectual d'una època i d'un país, el nostre.

La seua trajectòria acadèmica i científica, difícil de cabdellar per extensa i profunda, ha esdevingut cabdal no sols per a l'avanç del coneixement sobre la nostra llengua i cultura, sinó també per a la configuració institucional d'aquests estudis dins el marc universitari valencià i internacional.

Fill de Benicolet (la Vall d'Albaida, 1947), Antoni Ferrando representa una generació de savis formats en la humilitat de les seues arrels i la determinació d'accedir al saber com a via de dignificació individual i col·lectiva. Les seues primeres passes acadèmiques marquen una etapa caracteritzada no sols per l'excel·lència acadèmica, sinó també per un progressiu despertar ideològic i identitari que el conduí a reconèixer-se com a part activa d'una tradició cultural. March, Llorente, Verdaguer... Carles Salvador, Ferrer Pastor..., la revista *Serra d'Or*... o Raimon, també *honoris causa* per la nostra Universitat, determinen el seu destí immediat com a filòleg.

² Del web: <https://web.ua.es/va/protocolo/esdeveniments/honoris/ferrando-frances-antoni-2025/doctor-honoris-causa-antoni-ferrando-frances.html>

A la Universitat de València cursa Filosofia i Lletres i s'especialitza en Llengües Modernes. L'etapa universitària marca l'inici d'una carrera que es mantindrà fidel a l'excel·lència científica i que combinarà la recerca rigorosa amb el compromís cívic. La figura del professor Manuel Sanchis Guarner va ser clau en la seua projecció: el 1976 llig la tesi doctoral *Els certàmens poètics valencians dels segles XIV al XVII*, dirigida per Sanchis, davant d'un tribunal d'excepció, en el qual figura el professor Badia i Margarit, també *honoris causa* per la nostra Universitat. La tesi doctoral del professor Antoni Ferrando és la primera tesi dirigida per Sanchis i la primera escrita en valencià, malgrat la censura imperant, a la Facultat de Filosofia i Lletres de València, en un departament, el de Lingüística Valenciana, llavors, acabat de crear. Passats cinquanta anys de la seua tesi, el professor Ferrando està treballant en una nova edició de *Les trobes en llaors de la verge Maria*, és a dir, que està ben actiu i no ha perdut la il·lusió ni la vocació.

Des de la defensa de la seua tesi doctoral i durant més de quatre dècades, el professor Ferrando esdevé una figura cabdal en la institucionalització de la Filologia Catalana al País Valencià, un procés complex i tens, que va requerir no sols intel·ligència i preparació, sinó també valentia i tenacitat, des que va començar com a professor adjunt interí el 1977 i ja com a catedràtic d'universitat el 1983 –un dels més joves de l'Estat en aquell moment– i sempre com a referent per a generacions senceres d'estudiants, investigadors i docents.

Després del traspàs prematur de Sanchis el 1981, assumeix la responsabilitat de continuar-ne el llegat i, com a primer director del Departament de Filologia Catalana de la Universitat de València, desplega una tasca fundacional: elabora el pla d'estudis de la nova llicenciatura, obri les portes a la incorporació de professorat nou i compromès, i, sempre amb visió de futur, crea vincles entre les tres universitats valencianes públiques amb estudis de Filologia i promou iniciatives com ara el *Novè Col·loqui de l'AILLC* celebrat a Alacant-Elx el 1991, organitzat per un novençà Departament de Filologia Catalana de la UA.

El professor Ferrando és la clau de volta de la fundació de revistes com *Caplletra* i de la col·lecció “Biblioteca Sanchis Guarner”, que ha dirigit al si de l'Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana, i encara actualment és director de la també referencial Biblioteca Lingüística Catalana de les Publicacions de la Universitat de València.

La tasca científica del professor Ferrando és desbordant: autor de més de dues dotzenes de llibres, centenars d'articles i capítols d'obres col·lectives, editor de textos clàssics, curador de volums internacionals, traductor, prologador, assessor i revisor per a les més prestigioses revistes de l'especialitat, també per al Ministeri i per a altres agències d'avaluació i acreditació, etc., la seua aportació abasta camps amb obres fonamentals. N'esmentem només algunes, conscients que no fan justícia a la varietat i intensitat de la faena feta:

1. Relacionades amb l'àmbit de la història de la llengua, tenim *Panorama d'història de la llengua* o *Història de la llengua catalana*, totes dues amb Miquel Nicolás;
2. Vinculades amb la reflexió sobre la construcció dels models lingüístics, les ideologies i els usos lingüístics, hi ha *Consciència idiomàtica i nacional dels valencians*; *Aportacions a l'estudi del català literari medieval*; *Fabra, Moll i Sanchis Guarner. La construcció d'una llengua moderna de cultura des de la*

diversitat; o Llorente i Blasco Ibáñez: entre la política i la literatura (a propòsit, sobretot, de la guerra de Cuba);

3. Pel que fa a l'edició i l'estudi de textos medievals, a banda de la publicació de la seua tesi doctoral i el treball sobre *Les trobes* que l'ha ocupat recentment, hi ha *Les Regles d'esquivar vocables a revisió* amb Germà Colón (un altre *honoris causa* per la UA); el nou estudi i edició crítica del *Llibre dels feits* de Jaume I, elaborat amb Vicent Escartí; i, d'altra banda són excel·lents també diverses investigacions i la participació en col·loquis sobre la novel·la *Curial e Güelfa*, com ara el volum *Estudis lingüístics i culturals sobre 'Curial e Güelfa', novel·la cavalleresca anònima del segle xv en llengua catalana* publicat en John Benjamins en la Series IVITRA, dirigida des de la UA;
4. En relació amb la traducció filològica, destaca la traducció del llatí al català del *Llibre de Repartiment* de València; la traducció "valenciana" del segle XV del *Breviari d'Amor*; o el *Breviari d'Amor* de Matfré Ermengaud, en col·laboració amb Vicent Martines i Liudmila Kisseleva (*Acadèmia de les Ciències de Rússia*);
5. I també destaca l'observació de la trajectòria de figures contemporànies sempre des d'un punt de vista interdisciplinari: el seu mestre Sanchis Guarnier, Valor – també *honoris causa* per la nostra Universitat –, Colón, Ferrer Pastor, Jordi Carbonell, Casp, Pere Maria Orts, Fuster, Lapiedra...

Ha estat investigador principal o col·laborador de més d'una desena de projectes del Govern espanyol i de la Generalitat Valenciana, que inclouen estudis sobre la Cancelleria Reial de la Corona d'Aragó, la gramàtica històrica del català o la tradició manuscrita i impresa dels textos medievals. Alhora, ha estat una presència constant en congressos internacionals –dels Estats Units a Nàpols, d'Alemanya a Bucarest, a la UA i a la Seu Universitària de la Nucia–, com a ponent, membre de comitès científics, coordinador de simposis i orador sempre de referència.

El mestratge del professor Ferrando ha deixat una empremta inesborrable: ha dirigit més d'una vintena de tesis doctorals (la darrera, fa pràcticament un any). Ha estat president de tribunals d'oposicions i de doctorats, assessor i mentor de joves investigadors i curador generós de pròlegs i potenciador de nou camins.

El professor Antoni Ferrando ha estat un dels grans constructors institucionals de la Filologia Catalana contemporània, i el seu llegat es troba inscrit, amb lletres d'or, en les principals estructures científiques i normatives de la llengua:

1. En el si de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans, d'on és membre numerari des de 1985, ha estat una de les figures més actives en l'elaboració dels documents que han modernitzat l'estàndard oral de la llengua catalana. Participa directament en les *Propostes per a un estàndard oral de la llengua catalana (fonètica, morfologia i lèxic)* i actualment intervé en els treballs d'actualització del DIEC. En paraules de Josep Martines (catedràtic de la nostra Universitat), "és una font constant de propostes, sempre amb la voluntat d'estimular iniciatives de promoció de la llengua".
2. Com a membre fundador de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua i membre des de la seua creació el 2001 i fins al 2021, ha tingut una implicació transversal,

profunda i decisiva. Hi va presidir les seccions de Gramàtica i de Lexicografia i Gramàtica i va estar sempre actiu en la Comissió de Textos Religiosos, on ha coincidit amb Joan Francesc Mira, també *honoris causa* per la nostra Universitat. A l'AVL ha impulsat el desenvolupament normatiu i de defensa del valencià amb l'autoritat de qui sí que coneix a fons tant la filologia com el país, aplicant sempre criteris de rigorositat científica i tractant d'establir ponts per al diàleg entre institucions.

3. Des de l'Institut de Filologia Valenciana –que va dirigir en dues etapes– i, després, des de l'Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana, que també ha dirigit des de la seua fundació el 1995 fins al 2001, ha coordinat projectes pioners i ha contribuït a l'articulació d'un sistema de recerca sòlid, connectat i compromès amb la societat, a més d'enfortir la xarxa de les universitats públiques valencianes amb àrea de coneixement de Filologia Catalana.
4. A més a més, ha estat president de l'Associació Internacional de Llengua i Literatura Catalanes des del 2012 al 2018; i, entre d'altres, és membre de l'Asociación Hispánica de Literatura Medieval, de la Fundació Huguet de Castelló, de l'Associació de Cronistes del Regne de València, corresponent de la Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona; i membre investigador del Center for Catalan Studies de la University of California at Santa Barbara-UA i de l'Internationales Institut für Iberische Studien de l'Otto-Friedrich-Universität Bamberg-UA.

I justament en aquest mateix sentit, la Universitat d'Alacant no li ha estat mai aliena i la seua presència hi ha estat contínua i fecunda al llarg dels 50 anys que commemorem de la Facultat de Filosofia i Lletres: a banda de dirigir dues tesis doctorals en la nostra Universitat, ha estat membre d'una quarantena llarga de tribunals de tesis (la primera el 1983 i la darrera, de moment, el setembre de 2024) i ha participat també en una vintena llarga de places de contractació, titularitats i càtedres. També és membre del Consell Científic Internacional de l'ISIC-IVITRA i del VIGROB 125 *Traducció de clàssics valencians a llengües europees. Estudis literaris, lingüístics i traductològics comparats* i ha estat una peça fonamental activa en projectes d'investigació liderats des de la UA ininterrompudament des de 2009. Referent estimat des dels inicis de la creació del Departament de Filologia Catalana de la UA, hi ha coordinat col·loquis, congressos i estades d'investigació, tant al Campus com a la nostra Seu de la Nucia, i ha estat impulsor i figura central de la col·laboració entre departaments. El reconeixement d'avui com a doctor *honoris causa* per la Universitat d'Alacant seria, en aquest sentit, una culminació natural i justa d'una aliança universitària profunda i duradora.

El seu compromís pel país l'ha portat a la participació en nombrosos jurats de premis de prestigi, però també a mantenir una intensa activitat divulgativa en mitjans escrits i orals, sempre amb el propòsit de fer arribar el coneixement a tota la societat: *Serra d'Or*, *El Temps*, *El Mirall*, *Almaig* o *Saó*, la col·laboració en la qual el professor Roca estima d'imprescindible, o en els llibres de festes del seu poble. I si parlem de compromís i arrelament, no podem deixar d'esmentar la tasca de cronista de Benicolet. Aquest paper de memorialista que escriu amb la mateixa atenció i rigorositat sobre *el Curial* que sobre *la pansa de Benicolet*, ens mostra la dimensió més humana, emotiva i compromesa amb la “terra” del seu magisteri.

A més dels premis acadèmics més prestigiosos, val a dir que ha rebut múltiples homenatges: el 2018 va ser nomenat Fill Predilecte de Benicolet i professor emèrit de la Universitat de València; el 2019 el seu deixeble Vicent Escartí, catedràtic de la UV, coordinava el volum col·lectiu *Nunc dimitis. Estudis dedicats al professor Antoni Ferrando*; el 2020 i 2021 l'Associació Internacional de Llengua i Literatura Catalanes publicava dos volums d'homenatge; s'hi suma un dossier acabat de publicar en *Saó*; i demà es presentarà el volum d'homenatge *Estudis actuals de Filologia Catalana* coordinat per Maribel Guardiola i Caterina Martínez en el XXVè Simposi Internacional en I+D+i que tindrà lloc a la Seu Universitària de la Nucia.

En una època de soroll, de desmemòria i de trivialitat, la figura del professor Antoni Ferrando ens reconcilia amb les virtuts essencials del coneixement i la vocació de servei públic. Amb ell, la universitat pública recupera el seu sentit més alt: ser far de pensament i escola de ciutadania.

Acabem, doncs, amb una lliçó d'esperança. L'esperança de saber que existeixen persones com ell: amb vocació pel bé comú, constants en el treball ben fet, fidels a una idea justa i generoses amb tot allò que han rebut. Moltes gràcies, mestre.

Així, doncs, considerats i exposats tots aquests fets, digníssimes autoritats i claustrals, sol·licitem amb tota consideració i demanem encaridament que s'atorgue i es conferisca al senyor Antoni Ferrando Francés el suprem grau de doctor *honoris causa* per la Universitat d'Alacant.

Discurs d'acceptació del títol de doctor *honoris causa* per la Universitat d'Alacant, a càrrec d'Antoni Ferrando Francés. Alacant, 10 de juliol de 2025

Rectora Magnífica de la Universitat d'Alacant, il·lustres autoritats, estimada família, apreciats col·legues.

No puc començar la meua intervenció sinó agraïnt a la Universitat d'Alacant el nomenament qui hui m'atorga i, en particular, al Departament de Filologia Catalana i a la Facultat de Filosofia i Lletres pel fet d'haver-lo proposat. Moltes gràcies, professors Maribel Guardiola i Vicent Martines, per una *laudatio* tan amable com generosa.

Accepte aquest doctorat *honoris causa* amb emoció i sentit de responsabilitat. És per a mi una gran satisfacció veure'm formalment integrat en la Universitat d'Alacant. Hi he col·laborat tan intensament des de fa més de quaranta anys que des de fa molt de temps m'hi sent com a casa. Soc també ben conscient dels deures que implica el nomenament. I em complau de manera especial la coincidència de l'acte amb la commemoració del cinquanté aniversari de la creació de la Facultat de Filosofia i Lletres: l'enhorabona més cordial a tots els seus membres!

Voldria compartir amb vostés en veu alta algunes reflexions sobre el sentit de la meua vocació professional i sobre els meus vincles amb la Universitat d'Alacant que ajuden a explicar alguns aspectes del meu currículum.

La meua trajectòria intel·lectual està íntimament lligada a la formació que vaig rebre en la Facultat de Filosofia i Lletres de la Universitat de València. Dels cinc anys que llavors durava la llicenciatura, tres els vaig dedicar a l'especialitat de Filologia Francesa i Anglesa. Les assignatures se centraven no tant en la praxi de la llengua oral com en l'estudi de la literatura i de la cultura que havien generat el francès i l'anglès. Ara bé, en els estudis de l'especialitat alternaven les assignatures més específiques amb d'altres de caràcter més transversal, més pròpies dels estudis comuns. És així com em vaig formar, al llarg de tota la carrera, en disciplines tan diverses com Història antiga, medieval, moderna i contemporània, Història de l'Art, Llengües i literatures llatina, grega, espanyola, francesa, anglesa, Lingüística general, Crítica literària, Filosofia, Religió, Geografia d'Espanya i "Geografia de los países cuya lengua se estudia". Fou una formació multidisciplinària que va girar a l'entorn de dos eixos: la filologia i la història. Tots dos van marcar per sempre més la meua vocació. En el context del ple franquisme, vaig tindre la sort de comptar amb professors renovadors, com Manuel Sanchis

Guarner, Joan Reglà, Emili Giralt, Miquel Dolç, Miquel Tarradell, Carlos París i Josep Espasa, entre d'altres. Aquella formació multidisciplinària pot explicar, per exemple, que em graduara amb un estudi sobre l'obra narrativa del mexicà Juan Rulfo. Per contra, del valencià com a disciplina acadèmica només en vaig tenir notícia pel curset monogràfic sobre "Lingüística Valenciana" que impartia Sanchis Guarner i per les nocions sobre la cultura popular que el mateix Sanchis ens explicava en les seues classes de Lingüística general.

Sempre he tingut presents dos llibres que llegíem al marge de la docència oficial: *Comprendre el món*, de Joan Reglà, el meu professor d'Història Moderna, i *La llengua dels valencians*, de Sanchis. El primer era una invitació a veure en el passat una lliçó per al present; el segon era una reivindicació de la llengua pròpia a partir d'una informació real sobre el nostre passat. Aquells anys foren també els del Maig de 68, els de la resistència al franquisme, els de les protestes contra les guerres colonials i en favor dels moviments civils per la pau i per la igualtat i els de la Nova Cançó. El ressò que tot allò tenia en el pati i en els corredors de l'edifici històric de la Universitat de València i la consciència de la discriminació que patia el valencià dins i fora de l'*alma mater* van ser decisius en la meua determinació a estudiar-lo, i més concretament a estudiar-ne la història de la llengua.

I per què la història de la llengua? Perquè, gràcies als meus estudis sobre llengües i cultures diverses, vaig comprendre que la vida d'una llengua està íntimament lligada a la història, la geografia, les tradicions, la manera de veure el món, la literatura, l'estructura social i el patrimoni del país que la té com a pròpia. Un país sense història és un país sense ànima. I ningú no pot estimar allò que ignora. Conèixer és, per tant, el primer pas per a estimar; i estimar, el primer pas per a compartir. És per això que he dedicat una part important dels meus treballs, fets en solitari o en col·laboració, a oferir a la comunitat universitària i a un públic culte en general uns visions panoràmiques de la nostra història lingüística que pogueren ajudar a conscienciar-nos sobre el que hem estat els valencians, el que som i el que volem ser.

Al costat d'aqueixes visions de conjunt, he dedicat una part substancial del meu treball a problemes concrets d'història de la llengua i de la cultura. M'hi he guiat sempre per aquell concepte d'estudi cultural que definí Joan Fuster, que consisteix bàsicament a augmentar i corregir el llegat rebut. Això m'ha dut sovint a proposar correccions o matisacions a interpretacions fetes per altri. Així, no he pogut subscriure que el caràcter catalanooccidental del valencià siga herència d'un desconegut substrat ibèric. La documentació demostra que és fruit de la parla predominant dels repobladors i d'un procés d'anivellament lingüístic entre els seus parlars, com en qualsevol altre procés colonial. O no he pogut acceptar que el *Llibre dels feits* siga un text catalanooriental, ja que els seus trets lingüístics singulars remetien a l'àrea extremoccidental de la llengua, on el rei Jaume aprengué de xiquet a denominar l'*arc de Sant Martí* com a *arc de Sant Joan*, tal com queda ben reflectit en la versió institucional de la crònica que llegim en el manuscrit d'Aiamans, i no en el manuscrit de Poblet. Podria continuar amb d'altres esmenes, però no és el moment de fer-ne l'inventari. En tot cas, caldrà recordar que en les ciències humanes qualsevol plantejament interpretatiu està sempre subjecte a revisió en la mesura que augmenta el coneixement de la matèria. Ara bé, allò que voldria remarcar ara i ací és que els resultats de les meues revisions no haurien estat possibles sense el treball previ dels investigadors que m'han precedit. Voldria aprofitar l'ocasió per manifestar-los el meu agraïment més sincer.

Fa cinquanta anys, Sanchis Guarner em va dirigir la tesi doctoral sobre els certàmens poètics valencians dels segles XV al XVII. Era una temàtica aparentment literària que es prestava a la perspectiva interdisciplinària, pròpia de la història de

llengua. Els últims nou mesos els he dedicat a estudiar de nou, ara monogràficament, el primer d'aquells certàmens, que va donar lloc a les *Trobes en llaors de la Verge Maria*, el primer llibre imprés en la nostra llengua. El certamen de 1474 va ser una gran festa social en la qual van participar representants de tots els estaments del regne de València, començant pel virrei i acabant per menestrals i estudiants. Doncs bé, mentre feia el nou estudi, no he pogut deixar de contrastar l'estima per la nostra llengua de tots els sectors socials valencians representats en aquell certamen amb les actituds de menyspreu cap als valencianoparlants que ara veiem cada dia, en uns casos per acció, vulnerant l'article 3 de la Constitució, que prescriu el respecte i la protecció de les diferents llengües de l'Estat espanyol, i en altres casos per omissió, no educant en la informació i en el respecte a la pluralitat cultural de l'Estat ni legislant adequadament a favor de la igualtat lingüística de tots els seus ciutadans. No puc separar la meua labor acadèmica de la meua estima pel valencià i, en conseqüència, he de denunciar la declaració de l'Ajuntament d'Alacant del passat 26 de juny, signada per poc més de la meitat dels seus regidors, com una clara expressió de la voluntat de negar la identitat històrica i real de la ciutat d'Alacant i el dret dels seus habitants a la igualtat lingüística i, per tant, els drets de tots els valencians i valencianes.

En relació amb les meues activitats acadèmiques al si de la Universitat d'Alacant, voldria destacar dues conjuntures que han contribuït a enfortir els meus llaços amb el seu professorat des dels primers moments de la seua creació. La primera és el fet que, durant una bona part dels anys huitanta, jo era l'únic catedràtic de Lingüística Valenciana o de Filologia Catalana de les universitats valencianes i, per tant, se solia recórrer a mi per als tribunals de tesi i d'oposicions. La segona és que, com a director de l'Institut de Filologia Valenciana, em sentia amb el deure d'involucrar la Universitat d'Alacant en el projecte de Sanchis Guarner de convertir-lo en Institut Interuniversitari, un projecte que vaig fer meu. En el primer cas, sempre m'hi vaig prestar gustós. En el segon, sempre hi vaig trobar la màxima receptivitat.

Ara bé, he de confessar que per a mi aquelles dues conjuntures es van convertir en un inestimable regal. Per una banda, vaig conèixer de primera mà la bona orientació investigadora dels primers professors que iniciaven ací la seua docència en filologia catalana. Per altra, em va permetre veure créixer un Departament, en bona part format per dones, plenament implicat en l'estudi i en la causa de la llengua, amb unes línies d'investigació que coincidien amb les meues preocupacions: la formació de la llengua medieval, els grans clàssics valencians del segle XV, l'edició de textos, el lèxic històric, els parlars actuals i la llengua normativa. El fet és que tot això va suscitar en mi una profunda simpatia intel·lectual i humana cap als col·legues d'Alacant.

Vosaltres, companys d'Alacant, sou els qui en gran manera m'heu acostat a la geografia humana i als parlars de les ciutats i del pobles del migjorn valencià. Sempre he gaudit sentint el vostre valencià: el valencià d'Alacant i el d'Elx, el d'Alcoi i el de Novelda, el d'Altea i el de la Nucia, el de Benimantell i el del Castell de Guadalest, el de Benidorm i el de Sella, el de Bolulla i el de Callosa d'en Sarrià, el de la Romana i el de l'Alguenya, el de Castalla i el de Xixona, el de Petrer i el de Monòver. Parles i paisatges que no són lluny del meu poble, Benicolet, situat al vessant nord del Benicadell, a mig camí entre les ciutats d'Alacant i de València. De fet, des de fa molt de temps sabia que el meu segon cognom, Francés, provenia de l'Alcoià, i que el cognom de la meua besàvia Calafat provenia de Lorxa, vila de Comtat. El que no sabia fins fa poc, i que ara sé pels *Quinke libri* i pels estudis sobre la repoblació d'aqueixes comarques després de l'expulsió dels moriscos és que el Calafat de la besàvia prové d'una de les famílies mallorquines procedents de la vila de Santa Margalida que s'hi

van traslladar a principis del segle XVII. En certa manera, això em vincula, emocionalment, a l'entorn geogràfic de molts de vosaltres.

Jo també he volgut posar un granet d'arena en la cultura concreta de les vostres terres, dedicant alguns treballs a la *Festa d'Elx*. Sempre m'ha emocionat contemplar la representació del *Misteri*. Mai no he comprés el comentari que vaig sentir en boca d'un acadèmic castellà a l'eixida d'una representació: “¡Una valencianada!”, va exclamar. Llàstima que el projecte radial espanyol de les xarxes de comunicació continue dificultant els contactes entre totes les terres valencianes. Unes bones comunicacions d'un extrem a l'altre del nostre país ens facilitarien, entre altres coses, poder contemplar moltes més voltes el *Misteri d'Elx*. Quan acabaran les discriminacions que patim els valencians des d'aquell fatídic 29 de juny de 1707!

La coincidència de les meues preocupacions investigadores amb moltes de les vostres explica que haja participat en nombroses activitats i en projectes de recerca de la vostra Universitat. Concretament ha estat ací, en el marc de l'ISIC-IVITRA, on s'han gestat iniciatives que han contribuït decisivament a situar el *Curial* –un dels meus temes predilectes de recerca– en un temps, en un espai i en un tipus de llengua concrets. De fet, els estudis que he fet i que heu fet, directament o indirectament, sobre aqueixa meravellosa novel·la haurien estat ben difícils de dur a bon terme sense els potents corpus lingüístics diacrònics que, en gran part, heu elaborat ací. D'aquest i d'altres treballs que se n'han derivat, n'he estat sovint partícip, bé com a col·laborador, o bé com a avaluador, i sempre com a lector atent. També és ací on he pogut llegir aportacions molt interessants tant sobre la semàntica, la sintaxi i la dialectologia com sobre la literatura valenciana i catalana en general de tots els temps. L'enhorabona més cordial pel vostre treball, i moltes gràcies per tot allò que he après de vosaltres.

La meua col·laboració amb la vostra Universitat ha estat igualment fecunda en altres àmbits, com són la filologia clàssica, la filologia àrab o la història medieval. Ara, no puc deixar de recordar el professor Antoni Biosca, que fa tres mesos ens ha deixat, amb qui vaig compartir més de quinze anys de col·laboració al voltant del *Llibre dels feits* del rei Jaume, una altra de les meues passions. Em serà molt difícil oblidar la seua ciència i la seua generositat!

Des del punt de vista institucional, les meues llargues gestions per a constituir l'Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana amb la Universitat d'Alacant no van esperar al reconeixement formal per a encetar-ne la col·laboració interdepartamental. Des del primer moment, vaig procurar integrar els col·legues d'Alacant en el Consell de l'Institut, en la col·lecció “Biblioteca Sanchis Guarner” i en la revista *Caplletra*. La meua iniciativa de fundar *Caplletra* com a revista internacional de filologia obeí precisament a la voluntat de projectar l'Institut més enllà de l'àmbit valencià. Una altra iniciativa que vaig concebre per a la projecció internacional d'un Institut Interuniversitari encara en construcció fou promoure la Universitat d'Alacant com a seu del nové col·loqui internacional de l'AILLC. Em va facilitar les coses el fet de ser jo llavors membre de la Junta de Govern de l'esmentada Associació. El col·loqui de 1991, que va ser el primer que l'AILLC ha celebrat en terra valenciana, va ser organitzat des d'ací i va assolir un gran impacte mediàtic pels debats sobre l'autoria del *Tirant lo Blanc* i sobre la suposada falsificació del *Curial*. Tot això i altres mampreses en comú han generat una mútua compenetració. El meu compromís personal de vertebrar un espai filològic valencià compartit, de projectar-lo internacionalment i de dotar-lo d'instruments de recerca sòlids no hauria estat possible sense la vostra implicació. I ara veig, satisfet, que en colliu els fruits madurs.

He cregut sempre en el diàleg entre disciplines, institucions, territoris i generacions i he somiat sempre en la meua terra i en la meua llengua. No altrament es poden explicar

la meua vocació professional i els meus vincles amb la vostra Universitat. Dit tot això, ja no em resta sinó reiterar la meua gratitud a la Universitat d'Alacant pel gran honor que hui m'heu concedit i agrair de cor a tots els presents, i també als qui m'han transmés la seua enhorabona, que hàgeu volgut acompanyar-me en aquest acte tan entranyable. Però no vull tancar la meua intervenció sense expressar la meua estima més profunda a Maite, a Guillem i a Mireia, que heu estat sempre al meu costat, encara que jo no sempre al vostre, que prou que em pesa.

Moltes gràcies.

Dossier de premsa de la investidura com a doctor *honoris causa* per la Universitat d'Alacant d'Antoni Ferrando Francés

26/02/2025

El Consejo de Gobierno de la UA acordará mañana la investidura de Antoni Ferrando Francés como doctor 'honoris causa'

<https://web.ua.es/es/actualidad-universitaria/2025/febrero2025/24-28/el-consejo-de-gobierno-de-la-ua-acordara-manana-la-investidura-de-antoni-ferrando-frances-como-doctor-honoris-causa.html>

27/02/2025

La UA reconocerá con el Premio Igualdad 2025 a la Agrupación de Mujeres Abogadas (AMA) y a Anna Bofill Levi

<https://web.ua.es/es/actualidad-universitaria/2025/febrero2025/24-28/la-ua-reconocera-con-el-premio-igualdad-2025-a-la-agrupacion-de-mujeres-abogadas-ama-y-a-anna-bofill-levi.html>

Antoni Ferrando será honoris causa por la UA; la Agrupación de Mujeres Abogadas y la arquitecta Anna Bofill Levi, premios Igualdad 2025

<https://alicanteplaza.es/alicanteplaza/educacion1/antoni-ferrando-sera-honoris-causa-por-la-ua-la-agrupacion-de-mujeres-abogadas-y-la-arquitecta-anna-bofill-levi-premios-igualdad-2025>

La UA reconocerá con el Premio Igualdad 2025 a la Agrupación de Mujeres Abogadas (AMA) y a Anna Bofill Levi

https://www.elperiodic.com/alicante/reconocera-premio-igualdad-2025-agrupacion-mujeres-abogadas-anna-bofill-levi_1004219

25/06/2025

Doctor Honoris Causa Antoni Ferrando Francés

<https://www.uv.es/uvweb/departamento-filologia-catalana/es/novedades-del-departamento/doctor-honoris-causa-antoni-ferrando-frances-1285923268074/Novetat.html?id=1286439852919>

26/06/2025

Antoni Ferrando Francés, ‘doctor honoris causa’ por la Universidad de Alicante

<https://www.levante-emv.com/comunitat-valenciana/2025/06/26/antoni-ferrando-frances-doctor-honoris-119102571.html>

Juny 2025 – *Saó*, núm. 514: quadern “Antoni Ferrando, referent valencià”, coordinat per Vicent Martines (p. 21-41)

<https://revistasao.cat/producte/antoni-ferrando-imprescindible-num-514/>

<https://revistasao.cat/numero-514-revista-sao/>

“Antoni Ferrando, imprescindible”, per Albert Rossich (p. 22-25)

“Litteratum radices amaras, fructus dolces”, per Rosa Calafat-Vila (p. 26-29)

“Entrevista a Antoni Ferrando”, per Vicent Josep Escartí i Rafael Roca (p. 30-33):
<https://revistasao.cat/entrevista-a-antoni-ferrando/>

“Antoni Ferrando Francés: una jubilació fructífera (2019-2025)”, per M. Isabel Guardiola (p. 34-37)

“Antoni Ferrando en la Secció Filològica de l’Institut d’Estudis Catalans”, per Josep Martines (p. 39-41)

06/07/2025

“Ferrando, *honoris causa*”, per Vicent J. Escartí

<https://www.levante-emv.com/cultura/panorama/2025/07/06/ferrando-honoris-causa-119336908.html>

08/07/2025

CONVOCATORIA A MEDIOS - LA UA celebra el cincuentenario de la Facultad de Filosofía y Letras y de la Facultad de Ciencias

<https://web.ua.es/es/actualidad-universitaria/2025/julio2025/7-13/convocatoria-a-medios-la-ua-celebra-el-cincuentenario-de-la-facultad-de-filosofia-y-letras-y-de-la-facultad-de-ciencias.html>

Antoni Ferrando, doctor honoris causa per la Universitat d’Alacant

<https://www.diarilaveu.cat/cultura/antoni-ferrando-doctor-honoris-causa-per-la-universitat-dalacant-595853/>

09/07/2025

“Antoni Ferrando, mestre i referent cívic”, per Carles Cortés

<https://www.informacion.es/opinion/2025/07/09/antoni-ferrando-mestre-referent-civic-119536926.html>

“Gràcies, Toni!”, per Alaitz Zalbidea

<https://www.diarilaveu.cat/cultura/gracies-toni-596056/>

10/07/2025

Amparo Navarro destaca el papel de la UA para “democratizar la enseñanza superior en la provincia”

<https://web.ua.es/es/actualidad-universitaria/2025/julio2025/7-13/amparo-navarro-destaca-el-papel-de-la-ua-para-democratizar-la-ensenanza-superior-en-la-provincia.html>

Navarro destaca el papel de la UA para "democratizar la enseñanza superior" en la provincia de Alicante

<https://www.europapress.es/comunitat-valenciana/noticia-navarro-destaca-papel-ua-democratizar-ensenanza-superior-provincia-alicante-20250710182435.html>

Amparo Navarro destaca el papel de la UA para “democratizar la enseñanza superior en la provincia”

https://www.elperiodic.com/alicante/amparo-navarro-destaca-papel-para-democratizar-ensenanza-superior-provincia_1026564

Amparo Navarro destaca el paper de la UA per a ‘democratitzar l’ensenyament superior a la província’

https://www.elperiodic.com/val/alicante/amparo-navarro-destaca-paper-democratitzar-lensenyament-superior-provincia_1026564

Amparo Navarro destaca el papel de la UA para "democratizar la enseñanza superior en la provincia"

https://www.elespanol.com/alicante/20250710/amparo-navarro-destaca-papel-ua-democratizar-ensenanza-superior-provincia/1003743842953_0.html

La defensa del valenciano deja huella en el medio siglo de las facultades de Letras y Ciencias

<https://www.informacion.es/universidad/2025/07/10/defensa-valenciano-honoris-causa-cincuenta-aniversario-universidad-alicante-polemica-119566550.html>

(VÍDEO): Celebración del Cincuentenario de la Facultad de Filosofía y Letras y de la Facultad de Ciencias con la investidura DHC Joachim Rosenthal y Antoni Ferrando Francés

<https://vertice.cpd.ua.es/304059>

11/07/2025

Fotos de la investidura como doctores honoris causa de la UA al profesor de Matemática aplicada Joachim Rosenthal, y al profesor emérito de la Universidad de València, Antoni Ferrando Francés

<https://www.informacion.es/fotos/alicante/2025/07/11/investidura-doctores-honoris-causa-ua-119586816.html#foto=2>

“Discurs d’acceptació del títol de doctor honoris causa per la UA”, per Antoni Ferrando Francés

<https://www.diarilaveu.cat/llengua/discurs-dacceptacio-del-titol-de-doctor-honoris-causa-per-la-ua-596357/>

La UA impulsa la democratización de la enseñanza superior en Alicante según Amparo Navarro

<https://iymagazine.es/noticia/10084/universidad/la-ua-impulsa-la-democratizacion-de-la-ensenanza-superior-en-alicante-segun-amparo-navarro.html>

50 aniversario Facultad de Filosofía y Letras – Investidura Doctor Honoris Causa

<https://consultor.com/50-aniversario-facultad-de-filosofia-y-letras-investidura-doctor-honoris-causa/>

16/07/2025

“Antoni Ferrando, comprendre el món”, per Rafael Roca

<https://www.levante-emv.com/cultura/panorama/2025/07/16/antoni-ferrando-comprende-mon-119718159.html>

18/07/2025

“Antoni Ferrando, amic i ara doctor honoris causa per la Universitat d’Alacant (1)”, per Bartolomé Sanz

<https://blocs.mesvilaweb.cat/6lacreueta9/antoni-ferrando-amic-honoris-causa-universitat-dalacant-1/>

25/07/2025

“Antoni Ferrando, amic i ara doctor honoris causa per la Universitat d’Alacant (2)”, per Bartolomé Sanz

<https://blocs.mesvilaweb.cat/6lacreueta9/antoni-ferrando-amic-honoris-causa-universitat-dalacant-i2/>

Juliol 2025 – Revista *Caràcters. Revista de Llibres*, núm. 103

“A propòsit del nomenament d’Antoni Ferrando com a Doctor *Honoris Causa*”, per Adrià Martí-Badia

<https://divulgacionturia.uv.es/index.php/caracters/article/view/681>

Juliol 2025 – Jornada “Variació lingüística i canvi de paradigmes culturals en la Mediterrània” en honor d’Antoni Ferrando en la Seu Universitària de la Nucia (11/07/2025)

<https://web.ua.es/es/seus/lanucia/documentos/actividades-culturales/2024-2025/programa-newtrends-11-de-julio-de-2025.pdf>

Ressenya sobre *Estudis actuals de Filologia catalana*

<https://iris.unive.it/retrieve/7de1f1a4-ea22-46fc-8d62-95c21174ba42/Orazi6.pdf>

11/08/2025

Antoni Ferrando, catedràtic emèrit de Filologia: "La Llei de Llibertat Educativa és un instrument de marginació i discriminació"

<https://www.levante-emv.com/comunitat-valenciana/2025/08/11/antoni-ferrando-catedratic-emerit-filologia-119805400.html>
